

Förändrad yrkesstruktur och löneskillnader: European Jobs Monitor 2017

Inledning

Under 2016 nådde sysselsättningen i EU till sist åter upp till samma nivåer som före den globala finanskrisen. Återhämtningen som inleddes 2013 har lett till en nettoökning med åtta miljoner nya arbetstillfällen. De flesta nya jobben har skapats i tjänstesektorn, men även i tillverkningsindustrin har det skett ett starkt uppsving med omkring 1,5 miljoner nya nettojobb.

Den sjätte årliga European Jobs Monitor-rapporten innehåller en detaljerad granskning av sysselsättningsförändringarna på medlemsstatsnivå och EU-nivå från det andra kvartalet 2011 till det andra kvartalet 2016. I del 1 presenteras den "jobbaserade" metod som används för att beskriva sysselsättningsförändringarna kvantitativt (hur många jobb som skapats eller gått förlorade och i vilka sektorer) och kvalitativt (vilka slags jobb det rör sig om, i synnerhet vilken genomsnittlig timlön de ger). I del 2 redogörs mer analytiskt för hur yrkesstrukturen påverkar löneskillnaderna i EU och vilken roll som jobbpolarisering och uppgradering har spelat för trenderna under den senaste tioårsperioden.

Sammanhang

Europa 2020-strategin för en smart och hållbar tillväxt för alla innehåller ett åtagande om att främja hög sysselsättning och produktivitet. Detta innebär att Lissabonmålet om fler och bättre arbetsfällan återigen hamnar i fokus. Det krävs fler arbetstillfällen för att lösa problemet med det oacceptabelt höga antalet arbetslösa. Europa behöver dock även bättre och mer produktiva jobb om medborgarnas levnadsstandard ska kunna förbättras på nytt i en expanderande och integrerad global ekonomi. I Europeiska kommissionens sysselsättningspaket från 2012 (Att skapa förutsättningar för en återhämtning med ökad sysselsättning) beskrivs några sektorer där sysselsättningspotentialen anses vara stor: hälso- och sjukvård, informations- och kommunikationsteknik,

personliga tjänster och hushållstjänster samt den lovande men svårdefinierade kategorin "gröna jobb". Den jobbaserade metoden som tillämpas i denna rapport innehåller aktuella uppgifter om sysselsättningsnivåer och arbetskvalitet för sektorer och yrken där sysselsättningen ökar respektive minskar.

Den jobbaserade metoden lanserades av Nobelpristagaren Joseph Stiglitz i USA på 1990-talet och vidareutvecklades av Erik Olin Wright och Rachel Dwyer. Den konkreta fråga som det amerikanska pionjärarbetet försökte besvara – sker skapandet av nya arbetstillfällen på bekostnad av arbetets kvalitet? – har med tiden blivit mer nyanserad. Metoden har framför allt använts för att bedöma i vilken omfattning sysselsättningsstrukturerna i de utvecklade ekonomierna polariseras (med följderna att jobben med medelhöga löner blir färre) eller uppgraderas (genom ett ökat antal högkvalificerade jobb med höga löner). I den mån vissa arbetsmarknader tycks gå mot en ökad polarisering har forskningsresultaten också relevans för den bredare oron för växande klyftor.

Resultat

Sysselsättningsförändringar 2011–2016

- Antalet personer i arbete i EU var åtta miljoner fler i andra kvartalet 2016 än tre år tidigare. I den sysselsättningsökning som skett sedan 2013 syns en viss tendens till fler välbetalda jobb. Även antalet jobb med låga och medelhöga löner har ökat stadigt, vilket är i linje med den konsumtionsledda återhämtningen.
- Sett över en längre tidsperiod (från 1990-talet och framåt) har antalet högavlönade jobb ökat snabbare än övriga lönekategorier, oberoende av konjunktur.
- Mer än 7 av 10 jobb i EU finns nu i tjänstesektorn, där över 8 miljoner nya jobb har skapats sedan 2011. Den senaste tidens sysselsättningsökning i sektorn har dock varit polariserad, så att flest nya jobb skapats i toppen och botten av löneskalan.

- Antalet sysselsatta i tillverkningssektorn har också ökat med 1,5 miljoner sedan 2013. Ökningen har dock varit koncentrerad till ingenjers- och chefsjobb och andra kvalificerade jobb i den översta lönekvintilen snarare än till traditionella industriarbetaryrken. Procentuellt sett är det i EU13-länderna (de länder som blivit EU-medlemmar sedan 2004) som de flesta nya industrijobben har skapats.
- I många snabbväxande större yrken har andelen äldre arbetstagare ökat kraftigt, vilket talar för att längre arbetsliv och högre pensionsålder är en lika viktig förklaring till den senaste tidens sysselsättningsökning som en eventuell ökad dynamik på arbetsmarknaden.
- Även om det finns en stor spännvidd mellan löneskillnaderna i olika EU-länder, har yrkesstrukturen ett förvånansvärt likartat inflytande på lönespridningen i alla länderna. Löneskillnadernas fördelning inom och mellan yrkesgrupper och lönehierarkin mellan dem är i princip desamma i alla länder. De faktiska lönerna i olika yrkesgrupper varierar däremot mellan länderna, liksom huruvida de grupperar sig i bredare klasser eller är kopplade till skillnader i humankapital.
- Trots att jobbpolariseringen i EU både fördjupats och breddats i spåren av den stora recessionen har förändringar av yrkesstrukturen inte varit drivande för löneskillnadernas utveckling under den senaste tioårsperioden. Förändringar av lönespridningen inom olika yrkesgrupper har spelat betydligt större roll för den övergripande trenden än förändringar av lönerna för olika yrken eller av yrkesstrukturen.

Förändrad yrkesstruktur och löneskillnader

- Yrkesstrukturen spelar stor roll för löneskillnaderna i EU. Till viss del beror det på att yrkestillhörigheten medierar effekten av andra faktorer, som kvalifikationer, samhällsklass och kön eller ålder. Men yrkesgruppen som sådan påverkar också löneskillnaderna, förmodligen som en följd av särskilda mekanismer som krav på yrkeslegitimation eller behörighets- och lärlingssystem.

Mer information

Rapporten *Occupational change and wage inequality: European Jobs Monitor 2017* (Förändrad yrkesstruktur och löneskillnader: European Jobs monitor 2017) hittar du på <https://www.eurofound.europa.eu/publications>

För mer information, kontakta forskningsledare Enrique Fernández-Macías på efe@eurofound.europa.eu